

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ІМЕНІ ПЛ. ШУПИКА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради

Протокол 26.06.24 № 6

Голова вченої ради
чл. кор НАМН України професор
Олександр Толстанов

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ТА ПРОГРАМА

**з нормативних навчальних дисциплін підготовки докторів філософії (PhD) в
аспірантурі
«Етика, біоетика та академічна доброчесність»**

Галузі знань: 09 Біологія, 22 Охорона здоров'я

Спеціальності: 091 Біологія

221 Стоматологія

222 Медицина

224 Технології медичної діагностики та лікування

225 Медична та психологічна реабілітація

226 Фармація

Рівень освіти: третій (освітньо-науковий) рівень

Навчальна дисципліна за планом ОНП: «Етика, біоетика та академічна доброчесність»

Нормативна навчальна дисципліна

Форма навчання: очна (денна, вечірня), заочна

Тривалість навчання: 3 кредити 90 годин

Кафедра: фундаментальних дисциплін та інформатики

Київ 2024

© Національний університет охорони здоров'я України
імені П. Л. Шупика, 2024

© Кафедра фундаментальних дисциплін та інформатики, 2024

Робочу програму навчальної дисципліни «Етика, біоетика та академічна доброчесність» розроблено на основі освітньо-наукових програм (ОНП): «Стоматологія», «Медицина», «Педіатрія», «Технології медичної діагностики та лікування», «Фармація», «Громадське здоров'я», «Біологія та біохімія», навчального плану підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальностями 221 Стоматологія, 222 Медицина, 224 Технології медичної діагностики та лікування, 226 Фармація, 228 Педіатрія, 229 Громадське здоров'я, 091 Біологія та біохімія та відповідних нормативних документів.

РОЗРОБНИКИ:

Бойченко Наталія Михайлівна, професор доктор філософських наук, професор кафедри фундаментальних дисциплін та інформатики,
Пустовіт Світлана Віталіївна, професор доктор філософських наук, професор кафедри фундаментальних дисциплін та інформатики,
Буцикін Єгор Сергійович, доцент кандидат філософських наук, доцент кафедри фундаментальних дисциплін та інформатики,
Кривітченко Ольга Олегівна, старший викладач кафедри фундаментальних дисциплін та інформатики.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

- Краснов В. В., завідувач кафедри педагогіки, психології, медичного та фармацевтичного права, НУОЗ України імені П. Л. Шупика, професор доктор медичних наук,
- Туренко В. Е. доктор філософських наук, старший науковий співробітник філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено та схвалено на засіданні кафедри фундаментальних дисциплін та інформатики протокол 03 червня 2024 № 6.

Завідувач кафедри _____ Озар МІНЦЕР, професор доктор медичних наук
(підпис)

Погоджено з гарантами ОНП.

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено та схвалено на засіданні вченої ради (ВР) медичного факультету протокол 12 червня 2024 № 6.

Голова ВР _____ Ольга ПРОЦІЮК, декан медичного факультету, професор.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Ім'я, ПРІЗВИЩЕ, посада, вчене звання, науковий ступінь)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри протокол "___" _____ 202_ № ____.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Ім'я, ПРІЗВИЩЕ, посада, вчене звання, науковий ступінь)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри протокол "___" _____ 202_ № ____.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Ім'я, ПРІЗВИЩЕ, посада, вчене звання, науковий ступінь)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри протокол "___" _____ 202_ № ____.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Ім'я, ПРІЗВИЩЕ, посада, вчене звання, науковий ступінь)

Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Етика, біоетика та академічна доброчесність» являється обов'язковим компонентом освітньо-наукових програм: «Стоматологія», «Медицина», «Педіатрія», «Технології медичної діагностики та лікування», «Фармація», «Громадське здоров'я», «Біологія та біохімія».

Загальний опис навчальної дисципліни подано в табл. 1.

Таблиця 1

Найменування показника	Опис		
1. Загальна характеристика дисципліни			
Галузі знань	22 Охорона здоров'я 09 Біологія		
Спеціальності	221 Стоматологія, 222 Медицина, 224 Технології медичної діагностики та лікування, 226 Фармація, 228 Педіатрія, 229 Громадське здоров'я, 091 Біологія та біохімія		
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий) рівень		
Мова навчання	українська		
Кількість годин	90 годин		
Кількість кредитів	3 кредити ЄКТС		
2. Характеристика навчальної дисципліни за формами навчання			
	очна денна	очна вечірня	заочна
Рік підготовки	1	1	1
Семестр	1	1	1
Лекції	34	20	8
Семінарські	34	24	14
Самостійна робота	22	46	68
Вид контролю	залік	залік	залік

Місце, мета та завдання навчальної дисципліни

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Навчальна дисципліна «Етика, біоетика та академічна доброчесність» являється теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що забезпечують набуття універсальних навиків дослідника при підготовці здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальностями 221 Стоматологія, 222 Медицина, 224 Технології медичної діагностики та лікування, 226 Фармація, 228 Педіатрія, 229 Громадське здоров'я, 091 Біологія та біохімія.

Навчальна дисципліна сприяє осмисленню етико-філософських проблем сучасності, сутності біоетики, філософських засад наукової діяльності, клінічних досліджень та гуманістичних засад медичної теорії та лікарської практики є особливо важливим для лікарів-науковців.

Навчальний план та програма дисципліни складені, враховуючи специфіку підготовки та підвищення кваліфікації для медичних спеціальностей (відповідно до Державного стандарту вищої медичної та фармацевтичної освіти; Закону України від 17.01.2002 № 2984-III «Про вищу освіту»; Наказу МОЗ України від 03.12.2010 № 1074 «Про заходи МОЗ України щодо удосконалення підготовки лікарів»; Наказу МОЗ України «Про державне замовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних кадрів, підвищення кваліфікації лікарів та провізорів (післядипломна освіта) у 2015 році», Постанова Кабінету Міністрів України № 261 від 23 березня 2016 р. «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 283 від 03.04.2019).

Мета навчальної дисципліни: здобуття особою етико-філософських знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для етичного аналізу складних проблем

теоретичної та практичної медицини, продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності.

Завдання вивчення навчальної дисципліни: оволодіння етико-філософськими та біоетичними засадами діяльності, а також проведення власного наукового дослідження та захисту дисертації в обраній предметній області, спираючись на принципи академічної доброчесності, результати якої мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення; формування етико-філософських засад процесу логіко-методологічного аналізу при проведенні наукового дослідження та відповідний світогляд, що ґрунтується на досягненнях сучасної медичної науки та філософської думки; філософсько-методологічної культури аспіранта як професіонала та науковця, необхідну для виконання своїх професійних обов'язків, планування та виконання наукових досліджень.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки)

Дана навчальна дисципліна є основою для подальшого вивчення дисциплін, пов'язаних із оволодінням загальнонаукових (філософських) компетентностей, спрямованих на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору, та являється базою для здобуття глибинних знань зі спеціальності, за якою здобувач вищої освіти проводить дослідження, а також набуття мовних компетентностей, достатніх для представлення й обговорення результатів своєї наукової роботи.

ПЕРЕЛІК

компетентностей відповідно до нормативної навчальної дисципліни

№ з/п	Назва
Загальнонаукові (філософські) компетентності:	
1.	здатність використовувати закони та категорії діалектики, основні закони історії та філософії наукових досліджень
2.	здатність професійно вживати загальні методи пізнання: аналізу та синтезу; індукції та дедукції; закони формальної та діалектичної логіки
3.	здатність використовувати правила академічної доброчесності під час планування, проведення та аналізу результатів наукового дослідження, що унеможливають та запобігають проявам академічного плагіату. здатність до формування системного наукового світогляду, загальної та особистої культури;
4	здатність оперувати законами формальної та діалектичної логіки, в професійній діяльності вживати загальні наукові методи пізнання: аналізу та синтезу, індукції та дедукції тощо;
5	здатність застосовувати отримані філософські знання для розв'язання складних питань теоретичної та практичної медицини;
6	здатність орієнтуватися в сучасних філософських течіях та оперувати сучасним філософським тезаурусом;
7	здатність дотримуватись правил академічної доброчесності під час планування, проведення та аналізу результатів наукового дослідження та в подальшому в професійній діяльності;
Загальнопрофесійні компетентності:	
1	здатність провести аналіз результатів наукових досліджень та оформити їх у вигляді наукової публікації/виступу українською мовою.
2	здатність до формулювання нових ідей, концепції, гіпотез в результаті вивчення наукових джерел, читання наукової літератури, власного наукового дослідження, обговорення теми та результатів дослідження на наукових форумах;
3	здатність інтерпретувати результати досліджень у контексті сучасних досягнень гуманітарних та природничих наук, брати участь у дискусіях із досвідченими науковцями щодо теоретичного та практичного значення та потенційних

	наслідків отриманих результатів для суспільства;
	Дослідницькі компетентності:
1	здатність до абстрактного мислення, синтезу, аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових знань при вирішенні дослідницьких і практичних завдань;
2	здатність до здійснення усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою.
3	здатність застосовувати окремих сучасних інформаційні технологій у науковій діяльності;
4	здатність розробляти проект наукового дослідження відповідно до сучасних вимог наукової методології, етики та біоетики, правил академічної доброчесності;
5	здатність до володіння сучасними методами наукового дослідження, в тому числі пошуку інформації в літературі, розрізнення первинних і вторинних джерел, використання традиційних та новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.
6	здатність інтерпретувати результати експериментів та брати участь у дискусіях із досвідченими науковцями стосовно наукового значення та потенційних наслідків отриманих результатів.
7	здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
	Аналітичні компетентності:
1	здатність проводити науковий аналіз результатів досліджень;
2	здатність до формулювання ідей концепції в результаті читання, дослідження, обговорення і мозкового штурму у високо спеціалізованій, присвяченій певній темі роботі академічного або професійного спрямування;
3	здатність до включення нових висновків в існуючі знання.
	Мовні компетентності:
1	здатність представляти та обговорювати наукові результати та вести наукову дискусію державною мовою в усній та письмовій формі, володіння науковою термінологією.
	Комунікативні компетентності:
1	здатність ефективно спілкуватися із спеціальною та загальною аудиторіями державною мовою;
2	здатність ефективно використовувати окремі навички риторики;
3	здатність представляти складну інформацію у зручний та зрозумілий спосіб усно і письмово, використовуючи відповідну технічну лексику та методи.
	Особистісні компетентності:
1.	здатність планувати і вирішувати завдання власного професійного та особистісного розвитку;
2.	здатність працювати автономно;
3.	здатність бути критичним і самокритичним;
4.	здатність навчатися, мати сучасний рівень навчання;
5.	здатність генерувати нові ідеї (креативність).
	Етичні компетентності:
1	здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.
	Управлінські компетентності:
1	здатність працювати в умовах обмеженого часу та ресурсів.

Програма та навчальні плани навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Етика, біоетика та академічна доброчесність» складається з трьох логічно завершених, відносно самостійних, цілісних частин, засвоєння яких передбачає проведення контрольних робіт і аналіз результатів їх виконання.

Код розділу, теми	Назва розділу, теми
1.	Етика як розділ філософії: основні поняття, категорії, принципи. Еволюція поглядів на людину її життя та призначення в світлі етики, філософії, науки та медицини.
1.1.	Філософія теоретична й практична. Становлення предмету практичної філософії: політика, етика та мораль.
1.1.2.	Етика як філософська дисципліна. Етос як спільне життя та звичаєвість: семантика етичного. Політика як наука про етичне. Політичний міф як джерело обґрунтування етичних приписів. Етика та мораль. Звичай і мораль як способи соціальної регуляції. Mos, mores, moral: зміна уявлення про предмет практичної філософії в римській рецепції етики Аристотеля. Етика та аксіологія.
1.2.	Класичні уявлення про предмет практичної філософії в доробку Аристотеля. Відмінність теоретичної (метафізика) та практичної (етика) філософії в філософії Аристотеля. Істина як предмет теоретичної філософії. Добро як предмет практичної філософії. Теорія як вища форма практики. Життя споглядальне та життя активне як ідеали. Щастя як мета людського життя. Засади етики чеснот.
1.3	Історичний поворот в етиці Середньовіччя. Зміна поглядів на людину у філософії Середньовіччя. Етика як наука про та спосіб досягнення спасіння. Етика як шлях до метафізичного осяяння. Онтологічний статус зла в етиці доби Патристики. Віра, надія, любов: перегляд переліку чеснот у етиці Августина. Теодицея: спроби розв'язання парадоксу існування зла.
1.4.	Головні етико-філософські ідеї доби Нового часу та Просвітництва. Представники напрямку та їх концепції. Утилітаризм Дж. Бентама та Дж. Міла, ліберальний індивідуалізм Т.Гобса, Дж. Лока.
1.5.	Класичні уявлення про предмет практичної філософії у вченні Канта. Відмінності між теоретичною та практичною філософією в трансцендентальній критичній філософії І. Канта. Теоретична філософія як наука про умови можливого досвіду. Практична філософія як наука про універсальні підстави свободи волі.
1.6.	Класичні уявлення про предмет практичної філософії в роботах К. Маркса. Марксові “Тези про Фюрбаха” – поворот у сучасній практичній філософії. Критика домарксового матеріалізму через неухважність до чуттєвої людської діяльності (практики). Проголошення нового завдання усієї філософії: “світ треба не пояснювати, а змінювати”.
1.7	Етика XX ст.: основні течії, поняття та категорії. Еволюція утилітаризму. Британський інтуїтивізм Дж. Е. Мура. Етика чеснот А. Макінтайр, Ф. Фут філософія моралі, консеквенціалізм Е. Енскомб.
1.8.	Соціальна етика та соціальна філософія: основні характеристики.
1.8.1	Соціальна свідомість. Проблема революцій у суспільстві. Ідеології, соціальні міфи та утопії в житті українського суспільства. Роль особистості як суб'єкта історії. Поняття народу, нації, національної ідеї.
1.8.2	Людина як соціальна істота. Головні ознаки суспільства (соціальна діяльність, комунікація, передача досвіду).

1.9.	Віртуалізація життя сучасної людини як головна особливість культури інформаційного суспільства: етичні, соціальні та гуманітарні аспекти.
1.9.1.	ЗМІ як суб'єкт масових інформаційних процесів. Глобалізація комунікативних процесів. Постіндустріальне, інформаційне суспільство та людські цінності.
1.9.2.	Соціальні, економічні, політичні, правові та культурні аспекти глобалізації. Гуманітарна складова, етичні та філософські аспекти глобалізації.
1.9.3.	Етика війни та моральні обмеження війни. Проблеми біобезпеки. Глобальні цивілізаційні виклики. Проблема виживання людства. Тоталітаризм, тероризм та військові конфлікти. Засади справедливої, визвольної війни.
2.	Етика, філософія та методологія науки. Людиновимірність сучасної науки.
2.1.	Філософія та методологія науки: основні поняття. Етико-філософські аспекти науки та наукової діяльності. Сутність та етапи становлення наукової раціональності.
2.2	Європейська наука як сутнісне явище Нового часу. Медицина, метафізика, етика. Європейська медицина як наука: історія виникнення, особливості.
2.3.	Філософські засади сучасної наукової картини світу. Наука як феномен, світогляд, діяльність, духовна практика, соціальний інститут. Соціологічні концепції науки ХХ ст. (Т. Кун, К. Попер, П. Фейєрабенд, І. Лакатос, Е. Агацці та ін.). Філософія постнекласичної науки як практична філософія.
2.4.	Аксіологія та етос науки. Етос класичної науки за Р. Мертоном. Етос сучасної науки за Дж. Займеном. Проблема гуманізації науки та соціальна відповідальність вчених.
2.5	Особистість вченого та етичні принципи вченого. Втілення принципів біоетики в науково-дослідну діяльність. Етичний кодекс вченого України та його особливості. Проблеми гуманізації науки та соціальної відповідальності вченого в Україні.
3.	Етико-філософські проблеми медицини та біоетики.
3.1.	Етико-філософські проблеми медицини. Біоетика як професійна медична етика: етико-філософські передумови виникнення та засади функціонування.
3.2.	Криза етики Гіппократа. Еволюція ставлення лікаря до пацієнта. Цінності та принципи біоетики.
3.3.	Ключові напрямки сучасної філософії, їх вплив на окреслення біоетичних проблем та інституалізацію біоетики.
3.4.	Принципістський підхід в біоетиці: особливості та можливі обмеження.
3.4.1.	Американська модель біоетики Т. Бочампа та Дж. Чайлдреса.
3.4.2.	Європейська модель біоетики Дж. Рендторфа та П. Кемпа.
3.5.	Головні ідеї глобальної біоетики В.Р. Поттера. Сучасні напрямки в розвитку біоетики.
3.5.1.	Обґрунтування прав та цінності природи й усіх природних істот в межах екологічної біоетики. Практична філософія природи К. М. Маєр-Абіха: поняття "Спільносвіту".
3.6.	Проблеми здоров'я, хвороби смерті та вмирання людини у контексті біоетики. Право людини на життя та на смерть.
3.6.1.	Етико-філософський, психологічний та соціальний вимір життя та смерті, здоров'я та хвороби. Моральні дилеми, пов'язані зі смертю та вмиранням людини.
3.6.2.	Проблеми народження, життя та здоров'я в контексті біоетики. Репродуктивні технології та моральні дилеми у практичній медицині.

3.6.3	Хвороба та здоров'я: метафізичні, антропологічні, соціокультурні аспекти. Концепції здоров'я людини: натуралістичний та холістичний підходи. Моделі здоров'я: наукова, валеологічна, психосоматична, екологічна, біоетична та ін.
3.6.4	Етичні та правові засади регулювання біомедичних досліджень за участю людини та експериментів на тваринах.
3.6.5	Біоетичні принципи проведення доклінічних та клінічних досліджень. Права пацієнта-суб'єкта клінічного дослідження.
4.	Академічні цінності та чесноти як основа академічної доброчесності.
4.1.	Етична проблематика у дискурсі сучасної освіти та науки. Аксіологічні та когнітивні виміри вищої освіти.
4.2.	Ціннісне самовизначення особистості й академічних спільнот. Фактичність і контрфактичність ціннісних позицій основних академічних спільнот.
4.3.	Академічна етика: тенденції та перспективи розбудови. Реалізація академічних цінностей та чеснот в межах академічної доброчесності.
4.4.	Найбільш розповсюджені проблеми академічної доброчесності та шляхи до їх подолання.
4.5.	Навчання академічного письма як один з кроків у подолання академічної нечесності.

Змістовне наповнення програми навчальної дисципліни представлено у табл. 2.

Таблиця 2

з/п	Навчальна дисципліна, розділ, рубрика	Кількість кредитів	Очна (денна) форма навчання					самостійна та інша робота
			Загальний обсяг	Кількість годин				
				аудиторних				
				всього	у тому числі			
				лек-ції	семі-нар-ські			
	...	3	90	68	34	34		22
1	Етика як розділ філософії: основні поняття, категорії, принципи. Еволюція поглядів на людину її життя та призначення в світлі етики, філософії, науки та медицини.		24	18	8	10		6
2	Етика, філософія та методологія науки. Людиновимірність сучасної науки.		22	16	8	8		6
3	Етико-філософські проблеми медицини та біоетика.		22	18	10	8		4
4	Академічні цінності та чесноти як основа академічної доброчесності.		22	16	8	8		6
		3	90	68	34	34		22

№ з/п	Навчальна дисципліна, розділ, рубрика	Кількість кредитів	Очна (вечірня) форма навчання					самостійна та інша робота
			Загальний обсяг	Кількість годин				
				аудиторних				
				всього	у тому числі			
				лек-ції	семі-нар-ські			
	...	3	90	44	20	24		46
1	Етика як розділ філософії: основні поняття, категорії, принципи. Еволюція поглядів на людину її життя та призначення в світлі етики, філософії, науки та медицини.		20	10	4	6		10
2	Етика, філософія та методологія науки. Людиновимірність сучасної науки.		24	12	6	6		12
3	Етико-філософські проблеми медицини та біоетика.		26	14	6	8		12
4	Академічні цінності та чесноти як основа академічної доброчесності.		20	8	4	4		12
			90	44	20	40		46

№ з/п	Навчальна дисципліна, розділ, рубрика	Кількість кредитів	Заочна форма навчання					самостійна та інша робота
			Загальний обсяг	Кількість годин				
				аудиторних				
				всього	у тому числі			
				лек-ції	семі-нар-ські			
	...	3	90	22	8	14		68
1	Етика як розділ філософії: основні поняття, категорії, принципи. Еволюція поглядів на людину її життя та призначення в світлі етики, філософії, науки та медицини.		22	6	2	4		16
2	Етика, філософія та методологія науки. Людиновимірність сучасної науки.		24	6	2	4		18
3	Етико-філософські проблеми медицини та біоетика.		22	6	2	4		16
4	Академічні цінності та чесноти як основа академічної доброчесності.		22	4	2	2		18
			90	22	8	14		68

КВАЛІФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Кваліфікаційні вимоги:

Відповідно до вимог освітньо-наукової програми очікується, що в результаті успішного навчання за програмою, поряд із іншими професійними навиками, здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії повинен:

№ з/п	Назва	Знання	Уміння
1.	Здатність використовувати закони та категорії діалектики, основні закони історії та філософії наукових досліджень	+	+
2.	Здатність до абстрактного мислення, професійно вживати загальні методи пізнання: аналізу та синтезу; індукції та дедукції; закони формальної та діалектичної логіки.	+	+
3.	Здатність до підвищення професійної кваліфікації.	+	+
4.	Здатність до формування системного наукового світогляду та загального культурного кругозору.	+	+
5.	Здатність оперувати філософськими категоріями та доктринами.	+	+
6.	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації, з різних джерел.	+	+
7.	Здатність проводити науковий аналіз результатів досліджень.	+	+
8.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	+	+
9.	Здатність планувати та управляти часом.	+	+
10.	Здатність до відповідальності за адекватну оцінку й трактування отриманих у результаті пошуку даних.	+	+
11.	Здатність до самостійного та незалежного мислення, формулювання ідей та продукування гіпотез.	+	+
12.	Здатність до розуміння предметної області за обраним науковим напрямом та освітньою діяльністю.	+	+
13.	Здатність до формулювання власного судження та участь у дискусіях щодо основного змісту, методів, новітніх досягнень за напрямом наукового дослідження.	+	+
14.	Здатність формулювати дослідницьке питання, розробляти проект наукового дослідження; володіння методологією наукового дослідження для коректного формулювання гіпотез та дослідницьких питань.	+	+
15.	Дотримуватися етики та академічної доброчесності; Запобігання плагіату, фальсифікаціям та корупційним діям.	+	+
16.	Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.	+	+
17.	Готовність оволодіти практичними навичками розвитку інтелекту особистості та використовувати їх в науково-дослідницькій та педагогічній діяльності	+	+
18.	Готовність до викладацької діяльності в межах своєї фахової галузі	+	+
19.	Виявляти ініціативу і самостійність в різноманітних видах діяльності, брати відповідальність за результати своєї професійної діяльності, дотримуватись професійної етики та корпоративної культури	+	+

Аналітичні компетентності:			
20.	Здатність проводити науковий аналіз результатів досліджень.	+	+
21.	Здатність до формулювання ідей концепції в результаті читання, дослідження, обговорення і мозкового штурму у високо спеціалізованій, присвяченій певній темі роботі академічного або професійного спрямування.	+	+
22.	Здатність до включення нових висновків в існуючі знання.	+	+
Мовні компетентності:			
23.	Здатність представляти та обговорювати наукові результати та вести наукову дискусію державною мовою в усній та письмовій формі, володіння науковою термінологією.	+	+
24.	Здатність ефективно використовувати окремі навички риторики.	+	+
25.	Здатність представляти складну інформацію у зручний та зрозумілий спосіб усно і письмово, використовуючи відповідну технічну лексику та методи.	+	+

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДИСЦИПЛІНИ

Навчально-методичними матеріалами до нормативної дисципліни є підручники та монографії з етики, філософії, методології та логіки науки та клінічної діяльності лікаря, матеріали конференцій та симпозіумів, періодичні видання. Розроблені наглядні матеріали до лекцій та практичних занять. Підготовлені матеріали для активізації процесу навчання.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Програма з дисципліни структурована. Протягом навчання (90 годин) передбачається:

- для денної очної форми - 12 лекцій (24 години), 27 семінарських занять (54 години), на самостійне опрацювання - 12 годин;
- для вечірньої очної форми - 10 лекцій (20 годин), 20 семінарських занять (40 годин), на самостійне опрацювання - 30 годин;
- для заочної форми - 4 лекції (8 годин), 11 семінарських занять (22 години); на самостійне опрацювання - 60 годин.

Наприкінці навчання аспірант має скласти залік.

Лекції розкривають основні теоретико-методологічні питання дисципліни.

Семінарські заняття передбачають оволодіння аспірантами навичками філософського аналізу та розв'язання теоретико-методологічних питань та моральних дилем у практичній діяльності лікаря.

Самостійна та поточна робота аспірантів оцінюється на лекційних та семінарських заняттях відповідно до конкретних цілей та під час індивідуальної роботи викладача з аспірантом. Під час навчання використовуються такі види самостійної та поточної роботи: доповіді та участь в обговоренні окремих тем дисципліни; участь у спільному аналізі та обговоренні проблем та окремих випадків з медичної практики на семінарських заняттях; підготовка до участі та участь у конференціях; письмові контрольні роботи; написання есе, рефератів; підсумковий залік.

ФОРМИ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ І ВИМОГИ ДО ЗАЛІКУ

Поточний контроль за освоєнням аспірантами матеріалів навчальної дисципліни здійснюється на семінарських заняттях за допомогою спеціальних завдань та контрольних питань. Наприкінці навчання аспіранти мають скласти залік.

Оцінка успішності здійснюється відповідно до результатів роботи аспіранта протягом навчання, та з урахуванням підсумкового заліку та виконання самостійної роботи. Теми та завдання самостійних робіт змінюються щороку обговорюються та схвалюються на методичному засіданні кафедри.

КРИТЕРІЇ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ

Критерії якості навчання – це ознаки, на підставі яких виражається оцінка; сукупність характеристик, що дозволяють оцінити рівень досягнення якості навчання. В якості критеріїв якості навчання здобувачів вищої освіти застосовуються такі: стан відвідуваності навчальних занять; виконання самостійної роботи; активна участь в лекційних та семінарських заняттях; навички й уміння аналітичного мислення; знання фактичного матеріалу, першоджерел; уміння використовувати теоретичний матеріал при обговоренні практичних ситуацій; уміння самостійно набувати знання; творчий підхід до навчання; виконання контрольних та тестових завдань; складання заліку.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в НУОЗ України імені П. Л. Шупика проводиться з використанням рейтингової системи (далі – ЄКТС), в основу якої покладено поопераційний контроль і накопичення рейтингових балів за різнобічну навчально–пізнавальну діяльність здобувачів у процесі навчання.

Методи оцінювання на поточному/періодичному контролі: усне опитування, тематичні контрольні письмові роботи, оцінювання виконання завдань самостійної роботи, оцінювання розв’язання розрахункових завдань, захист результатів практичних робіт, оцінювання доповідей, оцінювання активності на занятті, тестування (бланкове або комп’ютерне), оцінювання есе.

Розмір шкали ЄКТС із навчальної дисципліни для спеціальностей галузі знань І Охорона здоров’я дорівнює 200 балам, а мінімальна позитивна оцінка починається зі 111 балів; для спеціальностей інших галузей знань – дорівнює 100 балам, а мінімальна позитивна оцінка починається з 61 балу.

Загальний розподіл балів за результатами навчання

Сума балів		Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Пояснення
100 балів	200 балів		залік / іспит	
90 - 100	170 – 200	A	зараховано / оцінка	відмінне виконання
82 - 89	155 – 169	B		вище середнього рівня
75 - 81	140 – 154	C		загалом хороша робота
68 - 74	125 – 139	D		непогано
61 - 67	111 – 124	E		виконання відповідає мінімальним критеріям
35 - 60	60 – 110	FX	не зараховано	необхідне перескладання
1 - 34	1 – 59	F		необхідне повторне вивчення дисципліни

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕТИКА, БІОЕТИКА ТА АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ»

1. Етика як філософська наука: предмет, визначення, функції. Взаємозв’язок філософії та етики.
2. Філософія як духовно-практичний феномен. Цінність філософії для лікаря.
3. Проблема людини у XX ст. Основні принципи «етики після Аушвица» К. Ясперса.
4. Антропологічний ренесанс в філософії XX ст. Екзистенційні модуси людського буття – турбота, тривога, відповідальність, страх, самотність, страждання, любов.
5. Соціокультурні та теоретико-методологічні передумови «антропологічного повороту» у європейській філософії XX ст.

6. Історичний процес взаємозв'язку філософії та медицини. Медицина та світогляд. Роль філософських світоглядних принципів у діяльності лікаря.
7. Філософська антропологія як самостійна галузь знань та особливий метод мислення.
8. Духовність людини, історичні типи та форми. Людина як цілісність. Образ людини в історії культури.
9. Властивості, рівні та сфери духовності. Духовність та тілесність людини (М. Мерло-Понті).
10. Проблема сенсу людського існування. Сенс життя і людські цінності. Ієрархія цінностей людського буття.
11. Структура моральної свідомості. Моральні теорії, принципи, норми.
12. Моральні цінності лікаря (життя, здоров'я, милосердя, співпереживання та ін.).
13. Вчення Аристотеля про людину. Формування поняття «чеснота».
14. Антропологічна проблематика у філософії доби еллінізму. Відкриття індивіда.
15. Сутність поглядів на людину у філософії Середньовіччя. Етичні концепції визначних представників напрямку.
16. Аврелій Августин і Тома Аквінський: відкриття вольового начала людини. Проблема морального вибору.
17. Гуманізм як характерна особливість філософії доби Відродження: вчення про людину у філософії раннього (італійського) та пізнього (північного) Відродження.
18. Початок антропологічного дискурсу у Новий час. Особливості філософії Нового часу: емпіризм та раціоналізм. Людина Картезія.
19. Діапазон антропологічних образів Нового часу. Від людина як «мислячої машини» (Р. Декарт) до людини як «мислячої тростини» (Б. Паскаль).
20. Основні школи та напрямки філософії ХХ ст. (прагматизм, екзистенціалізм, феноменологія, позитивізм, герменевтика) та їх внесок в філософську антропологію.
21. Людина як соціальна істота. Головні ознаки суспільства (соціальна діяльність, комунікація, передача досвіду).
22. Соціальна свідомість. Проблема революцій у суспільстві. Ідеології, соціальні міфи та утопії в житті українського суспільства.
23. Поняття традиційного, індустріального та постіндустріального суспільства. Ідея інформаційного суспільства. Проблема маніпуляції свідомістю.
24. Соціальне буття людини як антропологічна проблема. Людина та суспільство: проблема єдності та відчуження. Соціально-економічні реформи в Україні.
25. Роль особистості як суб'єкту історії. Персоналізм і філософська антропологія.
26. Основні проблеми філософської, наукової та релігійної антропології.
27. Дух, душа і тіло. Ставлення до людського тіла в різних релігійних системах.
28. Загальноцивілізаційні та специфічні фактори антисциентистських тенденцій у сучасній культурі.
29. Хвороба та здоров'я як соціокультурні феномени: метафізичний, антропологічний, міфологічний, психологічний аспекти.
30. Сутність науки та наукової діяльності.
31. Проблема наукової картини світу. Сучасна наукова картина світу.
32. Становлення науки в Новий час. Класичний, некласичний та постнекласичний етапи розвитку наукової раціональності.
33. Постнекласична раціональність. Пріоритетність духовно-моральних критеріїв у постнекласичній науці.
34. Основні форми наукового пізнання: науковий факт, проблема, гіпотеза, концепція, теорія, парадигма.
35. Сучасні соціологічні концепції науки (Т. Кун, К. Поппер, П. Фейєрабенд, І. Лакатос, Е. Агацці).
36. Особливості науково-технічної діяльності як соціальної практики. Проблеми гуманізації науки та соціальної відповідальності вчених.

37. Проблеми цінностей, мотивації і світоглядних намірів в науково-технічній діяльності.
38. Етос науки (Р. Мертон, Дж. Зеймен). Цінності вченого, етичні принципи та правила наукової діяльності.
39. Розвиток етики у медичній науковій спільноті.
40. Основні моральні теорії (етика чеснот Аристотеля, деонтологія І. Канта, утилітаризм І. Бентама та Дж. Міля, ліберальний індивідуалізм Т.Гоббса, Дж. Локка).
41. Етика, співвідношення етики і моралі. Практична, прикладна та професійна етики. Механізми формування професійних етик.
42. Предмет та основні напрямки біоетики. Історія виникнення. Взаємовідношення медичної етики, деонтології та біоетики.
43. Філософські передумови виникнення біоетики: внесок філософії життя в розвиток біоетики: біологізм (Ф. Ніцше), інтуїтивізм (А. Бергсон).
44. Цінності Просвітництва та біоетика. Американська та європейська моделі біоетики.
45. Наукові та соціокультурні передумови виникнення біоетики. Криза етики Гіппократа.
46. Основні ідеї глобальної біоетики В.Р. Поттера. Нооетика як сучасний етап розвитку біоетики.
47. Смерть як філософське, соціокультурне та медичне явище. Проблема евтаназії: етико-правові аспекти. Хоспіс та евтелія як альтернативи евтаназії.
48. Етико-правові питання репродукції людини.
49. Етичний кодекс вченого України та його особливості.
50. Ризики сучасних біомедичних технологій та біобезпека.
51. Екологічна біоетика. Спільносвіт людини, інших живих істот, природи за К.М. Маєром-Абіхом.
52. Біоцентризм як світоглядна настанова. Вчення А. Швайцера про благоговіння перед життям. Самоцінність представників життя.
53. Проблема гуманізації сучасної медицини. Моделі здоров'я (традиційна наукова, валеологічна, психосоматична, екологічна, біоетична та ін.).
54. Біомедичні дослідження. Медико-етичні та правові проблеми клінічних випробувань лікарських препаратів і медичної апаратури.
55. Біоетична експертиза та моніторинг біомедичних досліджень. Принципи належної клінічної практики.
56. Інформована згода на участь у клінічних дослідженнях як реалізація принципу поваги до автономії та гідності пацієнта-учасника досліджень.

РЕКОМЕНДОВАНИЙ БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Антологія біоетики/За ред. Ю. І. Кундієва. – Львів: БаК, 2003.— 592 с.
2. Білоконь С. В. Основи біоетики та біобезпеки: навчальний посібник / С. В. Білоконь – Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2017. – 155 с.
3. Біоетика: від теорії до практики. Київ: ВД «Авіцена», 2021. – 144 с.
4. Богачев А. Досвід та сенс. – К.: Дух і літера, 2011. – 336 с.
5. Бойченко, Н. Контрфактичність цілей університетської освіти. Філософія освіти. – К.: 2016, № 1. – С. 136-159.
6. Бойченко, Н. Сучасний університет: ціннісно-етичний вимір. Монографія. – К.: ПРОМІНЬ, 2015. – 296 с.
7. Бойченко Н. М. Етичний кодекс ученого як ядро його професійної етики (коментар до етичного кодексу вченого України) / Н.М.Бойченко // Політологічний вісник. Зб-к наук. праць. – К.: «ІНТАС», 2012. – Вип. 61. – С. 66– 75.
8. Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. – 2011. – № 9-10.

9. Вознюк Н.М. Етика: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. – Київ : Центр учбової літератури, 2013. – 298 с.
10. Горський В.С. Історія української філософії. – К., 2000.
11. Гусев В.І. Західна філософія Нового часу XVII–XVIII ст. – К.: «Либідь», 1998.
12. Даньків І. Академічна доброчесність – шлях до успіху // Освітні тренди професійного розвитку педагогічних працівників в умовах неформальної освіти: зб. навч.-метод. матеріалів для пед. працівників: [навч.-метод. посібник]. – Ужгород: Ліра, 2021. – С. 178-194.
13. Дерида Ж. Письмо та відмінність/ Пер. з франц. – К.: Основи, 2004. – 602 с.
14. Етична експертиза біомедичних досліджень. Методичні рекомендації. – К: Сфера, 2008. – 48 с.
15. Етичний кодекс ученого України [Текст] Затверджено зборами Національної академії наук 15 квітня 2009 р. // *Бюлетень ВАК*. – 2009. №6. С. 15-18.
16. Етос і мораль у сучасному світі / під ред. В. А. Малахова. – К. : Вид. ПАРАПАН, 2014. – 200 с.
17. Єрмоленко А. М. Дискурс війни в сучасній практичній філософії: межі діалогу // Категорії. За результатами Всеукраїнського круглого столу "Читання пам'яті Івана Бойченка-2022 Людина. Історія. Мир і війна": збірник наукових матеріалів; КНУ імені Тараса Шевченка, Філософський факультет. – Київ: Знання України, 2022. – С. 3-10.
18. Єрмоленко А.М. Концепт «спільносвіту» в практичній філософії природи Маєр-Абіха. Філософська думка. – К.: 2004, № 3. – С. 77-87.
19. Загальна декларація про біоетику та права людини (ЮНЕСКО, 2005 р.).
20. Загальні принципи організації діяльності комісій з питань етики при лікувально-профілактичних закладах, в яких проводяться клінічні випробування лікарських засобів. Посібник [автори укладачі: Л. Ковтун, Л. Янкова, С. Распутняк, О. Сілантьєва, Я. Мальцева, Л. Попова, М. Калашнікова, Т. Федорчук]. – Київ: ДЕЦ МОЗ, 2017.- 48 с.
21. Запорожан В. М., Аряєв М.Л. Біоетика та біобезпека. - К.: Здоров'я, 2013.- 456 с.
22. Здоров'я, медицина та філософія: стратегії виживання в умовах ковідної реальності / За наук. ред. Пустовіт С. В., Бугайової Н. М., Палей Л. А. – К.: Українська асоціація з біоетики, 2022. – 146 с.
23. Індекс здоров'я. Україна. – К.: 2019. –172 с.
24. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. – К. : Лібра, 2001. – 400 с.
25. Кант І. Прологмени до кожної майбутньої метафізики, яка може постати як наука / Імануель Кант; Переклад з нім., вступ. ст., комент. і примітки В.Терлецького. – Київ: ППС-2002, 2005. – 178 с.
26. Корягін М. В. Основи наукових досліджень: навч. посібник / М. В. Корягін, М. Ю. Чік. – К.: Алерта, 2014. – 622 с.
27. Кримський С. Б. Заклики духовності ХХІ століття: (3 циклу щорічних пам'ятних лекцій імені А. Оленської-Петришин, 2002 р.) – К.: Академія, 2003.-32 с.
28. Людина в есенційних та екзистенційних вимірах. – К.: Наукова думка, 2004.
29. Малахов В.А. Етика: курс лекцій. – Острог: Вид-во НУ «Острозька академія», 2014 – 214 с.
30. Москаленко В.Ф., Попов М.В. Біоетика: філософсько-методологічні та соціально-медичні проблеми / Москаленко В.Ф., Попов М.В. – Вінниця: Нова книга, 2022.–218 с.
31. Мукерджі С. Закони медицини. Польові нотатки з невизначеної науки. – Х.: Віват, 2017.- 96 с.
32. Науковий світогляд на зламі століть. – К.: Вид. Парапан, 2006. – 288 с.
33. Пустовіт С. Витоки та концептуальні засади глобальної біоетики В.Р. Поттера // *Humanities Studies*. – 2023. – Т. 15. – №. 92.
34. Ренч Т. Конституція моральності. Трансцендентальна антропологія та практична філософія.- К.: Дух і літера, 2010.

35. Роуз Д. Дивовижні технології. Дизайн та інтернет речей. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2018.
36. Самардак М.М. Філософія науки. Напрями, теми, концепції. Навчальний посібник. – К.: Парапан, 2011. – 204 с.
37. Свендсен Л. Фр.Г. Філософія самотності. – К.: Ніка-Центр, 2017.
38. Світоглядні імплікації науки. – К.: Парапан, 2004. – 408 с.
39. Специфіка та визначальні виміри сучасного філософсько-антропологічного знання. – К.: Стилос, 2015. – 380 с.
40. Сурмін Ю. Майстерня вченого. Підручник для науковця. – К, 2006. – 302 с.
41. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями: хрестоматія / Міжнародний фонд "Відродження"; упоряд. В. В. Лях, В. С. Пазенок ; ред. С. Л. Удовік. – К.: Ваклер, 1996. – 428 с.
42. Сьогодення і біоетика/Ред. Ю.І. Кундієва та ін. – К.:ВД „Авіценна”, 2011. – 400 с.
43. Університет і місто: стратегії та практики взаємодії: колективна монографія / за ред. Дмитра Шевчука, Лариси Засекої, Олега Лагоднюка. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2022. – 340 с.
44. Філософія та методологія науки. Підручник/Під ред.. І.С. Добронравової, Л.І. Сидоренко. – К., 2022. – 228 с.
45. Флєк Л. Як постає та розвивається науковий факт. Вступ про вчення про мисленнєвий стиль і мисленнєвий колектив. – Чернівці: Книги-XXI, 2019.- 206 с.
46. Фундаментальні цінності академічної доброчесності. Переклад з англійської. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні – SAIUP, Університет Клемсон. 1999.
47. Шелер М. Положення людини в космосі // Читанка з філософії: У 6 книгах. – К.: Довіра, 1993. – Кн. 6: Зарубіжна філософія XX століття. – С. 146 – 152.
48. Boychenko N. Principlism in bioethics: features and possible limitations. *Filosofiya Osvity. Philosophy of Education*. – К.: 2023, №29(1), 202–215.
49. Handbook of Global Bioethics/Ed. by ten Have, Henk, Gordijn, Bert. – Springer Press. – 2014. – 1685 p. <http://link.springer.com/referencework/10.1007%2F978-94-007-2512-6>
50. Searle, J. A Theological Case for Ukraine's European Integration: Deconstructing the Myth of "Holy Russia" Vs. "Decadent Europe". *Theological Reflections: Eastern European Journal of Theology*. – К.: 2023, № 20 (2). – С. 15-30.